

MONIKA SIDOR

PETERSBURSKIE POCZĄTKI KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO*

Obchodzący właśnie dziewięćdziesiątą piątą rocznicę swego założenia uniwersytet katolicki w Lublinie był pierwszą szkołą wyższą utworzoną w Rzeczypospolitej po odzyskaniu niepodległości i jednocześnie czwartą funkcjonującą wówczas na terytorium Polski. KUL zawsze wyróżniała specyficzna atmosfera duchowa, która zgodnie z wpisanym w jego herb hasłem: „Bogu i Ojczyźnie”, łączyła wartości chrześcijańskie i narodowe. Początki uniwersytetu związane są zaś z Petersburgiem i pracującymi w tym mieście uczonymi. Warto przybliżyć te fakty przy okazji rozważań nad rosyjskimi śladami w Lublinie, chociaż z konieczności wypadnie ograniczyć się tylko do tych najbardziej wymownych i znaczących. Powstały w ten sposób rys może wydawać się powierzchowny, w porównaniu ze szczegółowymi badaniami historycznymi, prowadzonymi coraz częściej przez przedstawicieli różnych specjalności¹, jednak sprawa związków uniwersytetu z Petersburgiem jest dość

DR MONIKA SIDOR – adiunkt Katedry Literatury Rosyjskiej w Instytucie Filologii Słowiańskiej KUL; e-mail: monyd@kul.pl.

* Artykuł jest zmienioną, polską wersją referatu wygłoszonego na konferencji *Россия – Польша. Два аспекта европейской культуры* w Carskim Siole w dniach 26-28 listopada 2012 roku (*Россия – Польша. Два аспекта европейской культуры. Сборник научных статей XVIII царскосельской конференции*, Санкт-Петербург 2012, s. 521-527).

¹ G. Karolewicz, *Nauczyciele akademicy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w okresie międzywojennym*, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL 1994; taż, *Karol Jaroszyński, 1877-1929, fundator Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, Lublin: Polihymnia 2000; taż, *Książdź Idzi Benedykt Radziszewski i jego dzieło – Katolicki Uniwersytet Lubelski*, Lublin: Polihymnia 2000; *Katolicki Uniwersytet Lubelski w oczach wychowanków; założenia, wspomnienia, sprawozdania*, red. M Rehowicz i in., Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL

słabo naświetlana. Zasługuje ona na przypomnienie chociażby z tego względu, że obecny patron Uczelni błogosławiony Jan Paweł II przeszedł do historii jako wielki rzecznik dialogu katolicko-prawosławnego².

Przede wszystkim KUL z Petersburgiem łączy osoba założyciela Uniwersytetu księdza Idziego Radziszewskiego, który ukończywszy seminarium duchowne we Włocławku, został w 1893 roku skierowany na dalszą naukę do Carskiej Sankt-Petersburskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej. Akademia ta odegrała, jak się później okazało, ogromną rolę w życiu młodego duchownego, a także w dziele powstania Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Swymi korzeniami Uczelnia ta sięgała znanej i szanowanej Akademii Wileńskiej, to znaczy Akademii i Uniwersytetu Wileńskiego Stowarzyszenia Jezusowego Księstwa Litewskiego, które zostało założone w 1579 roku na bazie Kolegium Jezuickiego i pozostawało w rękach jezuitów aż do 1773 roku³. Po kasacie zakonu Akademia została przemianowana na Szkołę Główną Wielkiego Księstwa Litewskiego, a następnie, 4 kwietnia 1803 roku, na Imperatorski Uniwersytet Wileński, który od czasów jego przywrócenia w roku 1919 zyskał nazwę Uniwersytetu Stefana Batorego. Na bazie wydziału teologicznego owej Uczelni oraz Głównego Seminarium Wileńskiego została w 1833 roku założona Wileńska Rzymsko-Katolicka Akademia Duchowna, którą w roku 1842 władze carskie przenieśli do Petersburga. Do nowopowstałej jednostki w stolicy Imperium Rosyjskiego przyłączono także młodzież z Warszawskiej Akademii Duchownej, która podówczas została zlikwidowana. W ten sposób w Sankt-Petersburgu powstała szkoła kształcąca duchownych rzymskokatolickich; pierwotnie mieściła się między ulicami Iwanowską i Griazną⁴, w byłym domu kupca Łokotnikowa. W późniejszym okresie instytucja ta została przeniesiona do budynków pod numerem 52. na Pierwszej linii wyspy Wasiljewskiej, gdzie znajdowała się dotychczas Rosyjska Akademia Nauk. Historia Akademii Duchownej była obiektem badań wielu

1958; *Katolicki Uniwersytet Lubelski we wspomnieniach pierwszych studentów z lat 1918-1925*, red. G. Karolewicz, Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski 1978; J. Zięba, *Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Narodziny uczelni*, Lublin: Polihymnia 2008; P. B u r b a, „Inicjatywa o isticie amerykaniskim rozmachu” – Powstanie KUL w swietle prasy lubelskiej, „Zeszyty Naukowe KUL” 2011, nr 3, s. 13-33.

² Więcej o tym zob. R. Ł u ż n y, *Mysł słowiańska Jana Pawła II. Zbiór artykułów*, red. J. Orłowski, A. Woźniak, Lublin: Wydawnictwo KUL 2008.

³ *Энциклопедический словарь*, wyd. Ф.А. Брокгауз И.А. Эфрон, t. VI, Санкт-Петербург 1892, s. 325; *Encyklopedia Katolicka*, t. I, red. F. Gryglewicz i In., Lublin: TN KUL 1989, s. 213-214.

⁴ Zob. I. W o d z i a n o w s k a, *Rzymskokatolicka Akademia Duchowna w Petersburgu*. Lublin: TN KUL 2007, s. 56.

polских uczonych, którzy zwracali szczególną uwagę na działalność kulturalną prowadzoną przez jej studentów⁵. W Uczelni tej, skoncentrowanej na formacji duchowej słuchaczy, funkcjonowało wiele kółek zainteresowań, które świadczyły o otwartości studentów na przeróżne dziedziny nauki oraz na aktualne wydarzenia epoki. W takich stowarzyszeniach uczestniczył także młody Radziszewski, który według biografii szczególnie interesował się podówczas filozofią. Studenci, a wśród nich także późniejszy założyciel KUL, mieli okazję zapoznać się ze stolicą imperium – źródła podają, że w każdy czwartek młodzież Akademii mogła pod opieką prefekta zwiedzać muzea, świątynie i galerie Petersburga oraz spacerować po mieście. Warto przypomnieć, że w Petersburgu mieszkało wtedy dość dużo Polaków, którzy prowadzili ożywioną działalność kulturalną, naukową, przemysłową i społeczną. Świadkowie tych lat podkreślają, że paradoksalnie właśnie w stolicy Imperium nasi rodacy mogli cieszyć się względną swobodą. Solidarność narodowa zapewniała funkcjonowanie polskim gimnazjom, bibliotekom, księgarniom i przeróżnym stowarzyszeniom. Biografowie Radziszewskiego wspominają, że w życiu polskiej diaspory w Petersburgu wyjątkowe znaczenie miał kościół św. Katarzyny (jedna z dwunastu polskich świątyń funkcjonujących w mieście) oraz salony polskich profesorów, jak na przykład salon prof. Jana Nieczyśława Baudouin de Courtenay, który jeszcze będzie tu wspomniany.

Po zakończeniu nauki w Akademii i święceniach kapłańskich, młody doktor filozofii Radziszewski poszerzał wiedzę i zbierał doświadczenie naukowe w wiodących uniwersytetach w Europie. Przebywał między innymi w Paryżu, Lowanium, Londynie, Oxfordzie, Cambridge, Lionie, Tuluzie, Lille i in. Do Petersburga wrócił znów w lutym 1914 roku, kiedy to został powołany na stanowisko wykładowcy filozofii oraz rektora. Jak się później okazało, Idzi Radziszewski był ostatnim rektorem Imperatorskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej, gdyż pozostawał nim do rozwiązania uczelni. Radziszewski w okresie sprawowania funkcji rektora dał się poznać nie tylko jako wybitny uczony, ale także wyjątkowy organizator i gospodarz. A jego kierownictwo w uczelni przypadło na niezwykle trudne czasy w historii Rosji, wyznaczone przez wybuch pierwszej wojny światowej, wstrząsy narodowe, rewolucję lutową i radykalne zmiany władzy. Swoistą zapowiedzią całego pasma nowości

⁵ Zob. G. Karolewicz, *Geneza Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, w: *Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wybrane zagadnienia z dziejów uczelni*, red. G. Karolewicz, M. Zahajkiewicz, Z. Zieliński, Lublin: RW KUL 1992, s. 56.

w państwie stało się przemianowanie stolicy Imperium na Piotrogród. Radziszewski w niestabilnej sytuacji zdołał jednak przeprowadzić kilka ważnych zmian dotyczących funkcjonowania Uczelni. Kilkakrotnie przeforsował na przykład remont pomieszczeń dydaktycznych oraz zapoczątkował poważne roboty zmierzające do poprawy warunków mieszkalnych studentów (np. doprowadzenie elektryczności)⁶. Wiadomo, że wysiłki w tym kierunku rektor akademii podejmował jeszcze w lipcu 1917 roku, kiedy to zwracał się do Departamentu Spraw Duchownych Obcych Wyznań o wydzielenie środków na kolejny konieczny remont budynku przy Pierwszej linii Wyspy Wasiljewskiej. Zmianom uległa także organizacja samej Uczelni, gdyż Radziszewski zaproponował wprowadzenie nowego statutu, zapewniającego podwyższenie poziomu nauczania. Zmiany zostały wprowadzone w 1915 roku i obejmowały reformy strukturalne i proceduralne oraz programowe. Według nowego statutu Uczelnia podlegała metropolicie mohylewskiemu, zaś władza bezpośrednia była sprawowana przez senat złożony ze wszystkich profesorów Uczelni.

Działalność Radziszewskiego w Piotrogradzie nie ograniczała się tylko do pracy w Akademii. W tym czasie bowiem istniały w mieście liczne organizacje skoncentrowane na ożywieniu życia kulturalnego i podwyższeniu poziomu wykształcenia mniejszości polskiej. Warto wspomnieć na przykład, że w 1916 roku powstało Polskie Towarzystwo Miłośników Historii i Literatury, założone przez prof. Tadeusza Zielińskiego. Po nim kierownictwo objął Idzi Radziszewski i za jego przewodnictwa zostały zorganizowane Wyższe Kursy Polskie, których celem była popularyzacja nauki polskiej i rozszerzenie wiedzy Polaków z zakresu historii, literatury, literaturoznawstwa, językoznawstwa i in. Wykładowcami na owych kursach byli wybitni uczeni petersburscy, na przykład Jan Baudouin de Courtenay, Leon Pietrażycki, Stanisław Ptaszycki, Idzi Radziszewski, Marian Zdziechowski czy Tadeusz Zieliński⁷.

W maju 1917 roku w nowej sytuacji politycznej w Rosji została powołana komisja do spraw Kościoła katolickiego, której przewodniczył dyrektor Departamentu Spraw Duchownych Obcych Wyznań przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Rządzie Tymczasowym, Siergiej A. Kotlarewski. W jej skład owego ciała weszli wyróżniający się polscy profesorowie: rektor Akademii Duchownej Idzi Radziszewski oraz znany polski slawista, absolwent i profesor Uniwersytetu Petersburskiego, a potem także wykładowca języka

⁶ Wodzianowska, *Rzymskokatolicka Akademia...*, s. 60.

⁷ G. Karolewicz, *Ksiądz Idzi Benedykt Radziszewski (1871-1922)*, Lublin: Polihymnia 1998, s. 71; taż, *Geneza Katolickiego Uniwersytetu...*, s. 50.

i literatury rosyjskiej w Akademii, Stanisław Ptaszycki⁸. Niestety propozycje zmian, wysunięte w wyniku prac owej komisji, nigdy nie doczekały się realizacji. W kwietniu następnego roku, w wyniku zmian w ustawodawstwie rosyjskim po przewrocie październikowym i zniesienia możliwości finansowania instytucji religijnych, biskup E. Ropp, metropolita mohylewski, był zmuszony podjąć decyzję o zamknięciu Carskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej⁹. Było to związane z faktem, że po przejściu władzy przez bolszewików Akademia przeszła pod jurysdykcję Ludowego Komisariatu Oświecenia (Narkompros), a na mocy dekretu z 23 stycznia 1918 roku *O oddzieleniu Kościoła od państwa i szkoły od Kościoła* Akademia Duchowna straciła prawo finansowania publicznego i faktycznie prawne podstawy funkcjonowania¹⁰.

Idea powołania do życia katolickiej wyższej uczelni, potrzebnej do ukształtowania nowej polskiej inteligencji, zrodziła się jeszcze na długo przed zaistnieniem sprzyjających ku temu warunków. Była ona wprawdzie omawiana w polskojęzycznej prasie, zanim pojawiły się możliwości odzyskania przez Polskę niepodległości. Ksiądz Radziszewski już w 1908 roku zwracał uwagę na konieczność utworzenia katolickiej wyższej uczelni¹¹. A zaraz po ogłoszeniu wspomnianego wyżej dekretu rektor piotrogrodzkiej jednostki, świadomy zagrożeń, jakie nowe prawo niesie dla szkół wyznaniowych, rozpoczął starania o otwarcie katolickiej szkoły wyższej w innym mieście. Pomysł ten przedstawił znanemu polskiemu finansistcie Karolowi Jaroszyńskiemu, który zgodził się przekazać środki na pierwszy rok funkcjonowania uczelni, która będzie kształcić nową polską inteligencję. Jaroszyński obiecał także sfinansować budowę gmachu dydaktycznego dla takiej instytucji. Już w kwietniu 1918 roku rozpoczął więc działalność komitet organizacyjny nowego uniwersytetu, w skład którego weszli: K. Jaroszyński – jako przewodniczący, I. Radziszewski – wiceprzewodniczący, a także Franciszek Skąpski, Czesław Falkowski i inni¹². Od razu postanowiono, że nowa szkoła wyższa powstanie w Lublinie, którego dla tego celu predestynowało bardzo dogodne położenie geograficzne

⁸ Zob. W o d z i a n o w s k a, *Rzymskokatolicka Akademia...*, s. 47.

⁹ Tamże, s. 93.

¹⁰ Tamże, s. 48; J. S z y m a ń s k i, *Procedury ideologiczne wobec religii w ZSRR*, w: *Polityka a religia*, red. P. Jaroszyński, P. Tarasiewicz, I. Chłodna, Lublin: „Lubelska Szkoła Filozofii Chrześcijańskiej” 2007, s. 337-368; J. K o w a l s k i, *Konstytucja Federacji Rosyjskiej a Rosyjska i Europejska tradycja konstytucyjna*, Poznań: Polskie Wydawnictwo Prawnicze IURIS 2009, s. 240.

¹¹ Zob. K a r o l e w i c z, *Ksiądz Idzi Benedykt Radziszewski...*, s. 74-75.

¹² Zob. *Encyklopedia Katolicka*, t. VIII, red. A. Szostek, B. Migut, E. Gigilewicz i in., Lublin; TN KUL 2000, kol. 1169-1170.

– w niewielkiej odległości do głównych miast polskich: Krakowa, Lwowa i Warszawy. Przy tym Lublin był miastem spokojnym i niewielkim, bo w 1918 roku liczył około 80 tys. mieszkańców, a mógł pochwalić się bogatą historią, nierozłącznie związaną z czasami świetności Polski. W końcu lipca 1918 roku, niedługo po zamknięciu Carskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej w Piotrogradzie, komitet do spraw organizacji nowego uniwersytetu był przeniesiony na terytorium Kongresówki.

Sprawa utworzenia uniwersytetu stała się jednym z głównych tematów omawianych na Konferencji Episkopatu Królestwa Polskiego 26 i 27 lipca 1918 roku. I tu znów należy podkreślić petersburski wątek w owych dyskusjach. Wśród uczestniczących podówczas w owym gremium biskupów, znakomitą większość stanowili absolwenci Carskiej Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej na czele z arcybiskupem Aleksandrem Kakowskim¹³. Ten fakt niewątpliwie miał swoje znaczenie w wydaniu przez Episkopat zgody na powstanie Uniwersytetu Lubelskiego. Następnie, 6 września 1918 roku, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydało oficjalną koncesję na otwarcie nowej szkoły wyższej, która już u zarania swej działalności musiała stykać się z wieloma problemami. Wskutek przewrotu bolszewickiego i związanego z nim zniesienia własności prywatnej w Rosji, główny dobroczyńca Uniwersytetu stracił bowiem większość swego majątku i nie mógł dotrzymać obietnic, dotyczących finansowania nowej jednostki naukowo-dydaktycznej. Znów więc sytuacja w Petersburgu odbiła się na warunkach funkcjonowania lubelskiej Uczelni. Mimo wszystko K. Jaroszyński zdołał jednak przekazywać datki na fundusz, z którego był utrzymywany Uniwersytet w pierwszych latach swojego istnienia. Nowa instytucja rozlokowała się w budynku dawnego seminarium duchownego w Lublinie, a później w pomieszczeniach po austriackim szpitalu wojskowym. Przekazanie czasowych pomieszczeń odbyło się w październiku 1918 roku i po przeprowadzeniu koniecznego remontu, 8 grudnia 1918 roku, Uniwersytet Lubelski, bo taką nazwę przyjął (w 1928 r. dodano *Katolicki*) uroczyście inaugurował pierwszy rok akademicki w swojej historii.

Należy podkreślić, że petersburskie ślady w organizacji KUL nie kończą się z chwilą rozpoczęcia działalności nowej jednostki. Wraz z założycielami Uniwersytetu do Lublina przyjechała bowiem grupa polskich wykładowców

¹³ A. Fajęcki, *Biskupi z naszej Almy. Katalog biskupów spośród byłych wychowanków Rzymsko-katolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu od 1842-1918*, „Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy” 1939, nr 27, s. 91-105.

z Piotrogradu, którzy reprezentowali przeróżne specjalności. Uzyskali oni wykształcenie w stołecznych uniwersytetach i obecnie stanowili ważną część kadry dydaktycznej nowej Uczelni. KUL od początku swej działalności wykazywał także troskę o wszechstronne wykształcenie swoich studentów przez umiejętność łączenia bezwzględnej przynależności do katolickiej tradycji światopoglądowej i uświadamianie potrzeby otwartości na przedstawicieli innych wyznań. Wyraźnym przykładem tej strony funkcjonowania Uniwersytetu była działalność wykładowa Jana Nieczysława Baudouin de Courtenay, absolwenta i profesora Uniwersytetu Petersburskiego¹⁴. W materiałach poświęconych historii KUL można znaleźć informację, że z samej tylko Akademii Duchownej do Lublina przeniosło się ponad dziesięciu profesorów¹⁵, a przyjechali tu także wykładowcy z innych piotrogrodzkich instytucji naukowo-dydaktycznych: przede wszystkim z Wyższych Kursów Polskich, Uniwersytetu Petersburskiego, Carskiej Akademii Sztuk Pięknych czy Instytutu Inżynierów Komunikacji¹⁶. Uwzględniając skomplikowaną sytuację, w jakiej znajdowała się nauka polska do czasu odzyskania niepodległości, nie może dziwić, że największa grupa pracowników dydaktycznych KUL uzyskała dyplomy w byłym Imperium Rosyjskim. Spośród 178 profesorów, którzy pracowali na lubelskim Uniwersytecie w ciągu pierwszych 20 lat jego działalności, dziesięciu przyjechało z samego tylko Petersburga (więcej było tylko przedstawicieli paryskich i berlińskich uczelni – po 12 osób). Większość z duchownych, pracujących na nowym Uniwersytecie, zdobyła wykształcenie w petersburskiej Akademii Duchownej.

W Piotrogradzie zapoczątkowano także gromadzenie zbiorów bibliotecznych na potrzeby przyszłego Uniwersytetu. Warto tu podkreślić, że księgozbiór Uczelni zbierano oddzielnie i nie wchodził on do zasobów bibliotecznych Akademii Duchownej. Według świadectw, jeszcze przed rozpoczęciem działalności KUL, jego piotrogrodzka biblioteka liczyła około 40 tys. woluminów, z czego większą część stanowiły książki przekazane przez znanego profesora Uniwersytetu Petersburskiego, Stanisława Ptaszyckiego. Właśnie on miał się następnie stać dyrektorem powstającej się Biblioteki Uniwersyteckiej

¹⁴ Karolewicz, *Ksiądz Idzi Benedykt Radziszewski...*, s. 96.

¹⁵ Zob. A. Wojtkowski, *Katolicki Uniwersytet Lubelski. 1918-1944*, w: *Księga Jubileuszowa 50-lecia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, red. S. Kunowski i in., Lublin: TN KUL 1969, s. 29-38.

¹⁶ Zob. Karolewicz, *Geneza Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego...*, s. 65.

KUL¹⁷. Mimo zabezpieczenia formalnego w postaci oddzielenia księgozbiorów Akademii i przyszłego Uniwersytetu przy przewożeniu woluminów do Polski, duża ich część została zarekwirowana przez ówczesne władze rosyjskie. Ostatecznie do Lublina udało się więc sprowadzić dopiero w 1925 roku tylko 26 tys. książek¹⁸. Pozostałe zaś w stolicy Rosji zbiory biblioteczne Akademii Duchownej przeszły w posiadanie Rosyjskiej Akademii Nauk, Rosyjskiej Biblioteki Publicznej im. W.I. Lenina (obecnie Rosyjska Biblioteka Państwowa w Petersburgu) i innych.

Sankt-Petersburg na różne sposoby pojawia się więc w początkowych dziejach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Miasto Piotra I, mimo że pozostawało stolicą zaborczego imperium, dało jednak asumpt do utworzenia się katolickiego uniwersytetu w Lublinie i w wielu wypadkach umożliwiło ukształtowanie się kadry naukowej dla nowej jednostki. O szczególnej atmosferze panującej wtedy w Petersburgu wspominał wiele lat później, przy okazji świętowania 40. rocznicy istnienia KUL, Franciszek Skąpski. Sięgając pamięcią do petersburskich lat, jeden ze współzałożycieli Uniwersytetu przyznawał, że w ówczesnej stolicy Imperium, inaczej niż w wielu innych miejscach opanowanych przez zaborcę, Polacy mogli żyć względnie spokojnie, wychowywać patriotycznie młodzież polską, a także przygotowywać kadrę naukową dla przyszłej odrodzonej ojczyzny¹⁹. Nasi rodacy zdobywali więc wykształcenie, rozwijali się zawodowo, a nawet sprawowali funkcje administracyjne, gromadząc doświadczenie szczególnie potrzebne po powrocie do niepodległej Polski

¹⁷ M. Trojanowska, *Ptaszycki Stanisław (1853-1933)*, w: *Słownik biograficzny archiwistów polskich*, t.1, red. M. Bielińska, I. Janosz-Biskupowa, Warszawa–Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1988, s. 178-180.

¹⁸ R. Gustaw, *40-lecie Biblioteki Uniwersyteckiej (KUL)*, „Tygodnik Powszechny” 1958, nr 38, s. 4-5; *Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. 90 lat istnienia*, red. G. Kaczmarek, E. Ziemianin, Lublin: TN KUL 2008, s. 153.

¹⁹ K. Turowski, *U początków KUL*, „Tygodnik Powszechny” 12(1958), nr 38, s. 3.

SAINT PETERSBURG BEGINING OF CATHOLIC UNIVERSITY OF LUBLIN

Summary

The University in Lublin was the first institution of higher education, which was created in Poland after restoration of independence. In first period of its existing the Catholic University of Lublin owes a lot to Saint Petersburg – unique atmosphere of the city, which allowed the freed circulation of ideas between the representatives of different confessions and nationalities and the scientists, who were educated here. The paper describes the circumstance of establishing the first confessional university in Poland, persons of its founders and the moments, which connect the Catholic University of Lublin with the capital of Russian Empire.

Key words: The Imperial Roman Catholic Theological Academy, the Catholic University of Lublin, Idzi Radziszewski, Poles in Russia

PETERSBURSKIE POCZĄTKI
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

Streszczenie

Katolicki uniwersytet w Lublinie był pierwszą szkołą wyższą utworzoną w Polsce po odzyskaniu niepodległości. W początkowym okresie swojej działalności wiele zawdzięczał on Petersburgowi – wychowanym tam uczynom i specyficznej atmosferze kulturowej miasta, która sprzyjała wymianie myśli między reprezentantami różnych narodowości i konfesji. Artykuł przybliży okoliczności pojawienia się idei założenia pierwszego uniwersytetu wyznaniowego w Polsce, osoby zasłużone dla jego powstania oraz momenty w jakiś sposób wiążące Katolicki Uniwersytet Lubelski z ówczesną stolicą Imperium Rosyjskiego.

Słowa kluczowe: Carska Sankt-Petersburska Rzymsko-Katolicka Akademia Duchowna, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Idzi Radziszewski, Polacy w Rosji.

ПЕТЕРБУРСКИЕ НАЧАЛО
ЛЮБЛИНСКОГО КАТОЛИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Резюме

Университет в Люблине стал первым высшим учебным заведением, созданным в Польше после восстановления ее независимости. Люблинский Католический университет в начальном периоде своего существования во многом обязан Санкт-Петербургу, его особенной атмосфере, способствовавшей свободному обмену идей между представителями разных вероисповеданий и национальностей, а также воспитанным в этом городе

ученым. Статья приближает обстановку возникновения идеи создания первого конфессионального учебного заведения в Польше, лица его основателей и моменты, каким-то образом связывающие Люблинский Католический университет с тогдашней столицей Российской Империи.

Ключевые слова: Императорская Санкт-Петербургская Духовная Римско-Католическая Академия, Люблинский Католический университет, Иджи Радзишевский, поляки в России.